

[Wilhelm.]

Jeg vil sige til sidst, at jeg synes sådan set, det ser ud til, at man nu er ude for det samme sjask, som man hele tiden har været. Det er logisk og fornuftigt og rigtigt, når VS siger, vi stemmer for de tre første ændringsforslag, for vi har aldrig ønsket det fjerde. Derimod ser det ud til, at der er gået panik i forligspartierne endnu en gang, da de opdagede, vi havde ret med hensyn til det hul. For hvad er egentlig meningen med at stille det tredje ændringsforslag? Det tredje ændringsforslag er jo fuldstændig absurd, hvis man ønsker det fjerde. Der er simpelt hen gået panik i forligspartierne endnu en gang, og man har sagt: o.k., hvis VS havde ret i første omgang, så lad os da stille deres tre ændringsforslag. Det skulle de ikke have gjort, de skulle ikke have taget det tredje med. For hvad lyder ændringsforslag nr. 3 på? Det lyder på, at i § 6 udgår stk. 1, nr. 3. Vi stemmer for det, for vi ønsker ophævet alt det dér med, at en lejer — også selv om han har siddet der et år — skal kunne købe på anpartsbasis. Men at forligspartierne vil stemme for nr. 3, fatter jeg simpelt hen ikke, for det betyder jo, at det, der før stod om, at der skulle afgives dokumentation for, at denne lejer rent faktisk havde boet der og havde været uopsigelig i et år før anparts-købet, nu pludselig skal væk, til trods for at forligspartierne med ændringsforslag nr. 4 faktisk lader en del af denne mulighed for lejerkøb på anpartsbasis blive stående tilbage.

Jeg vil derfor bede forligspartierne — om ikke andet så ved at bede om et par minutters pause før afstemningerne — lige finde ud af ikke at lave den bommert en gang til. Forligspartierne burde i konsekvens af det, de ellers laver med ændringsforslag nr. 4, slet ikke stemme for ændringsforslag nr. 3 ligesom os andre.

Boligministeren (Helge Nielsen):

Må jeg først i anledning af fru Kirsten Jacobsens spørgsmål, om den 13. eller den 17. er den rigtige dato, klart markere, at det er den 13. februar, der er den rigtige dato. Det andet er en trykfejl, som fremkommer på grund af de forhandlinger, der har været mellem anden og tredje behandling.

Jeg er glad for hr. Wilhelms udtalelser, og jeg er glad for, at det er lykkedes her mel-

lem anden og tredje behandling at nå frem til ændringsforslag, der skaber større sikkerhed for, at der ikke kan ske en fortsat udvikling af anpartssalg. Det har været diskuteret meget, hvilken betydning omgælsesmulighederne med proformasalg ville få. Man kan godt bekymre sig over, at det i visse kredse nærmest er blevet en sport at påvise sådanne omgælsesmuligheder. Man kunne også frygte, at denne sport kunne udvikle sig til realiteter. På denne baggrund er jeg glad for de ændringer, der nu er foreslået, og jeg er glad for, at man har bibeholdt det oprindelige forslag, for så vidt angår ejendomme, hvorfra der er solgt anparten inden i dag, således at man lader denne gruppe få de rettigheder, der fremgik af lovforslaget af 23. oktober.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Ændringsforslag nr. 1
vedtoges med 117 stemmer mod 22.

Ændringsforslag nr. 4
vedtoges med 131 stemmer mod 11.

Ændringsforslag nr. 2 betragtedes som vedtaget med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 1.

Ændringsforslag nr. 3
vedtoges med 109 stemmer mod 26; 7 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget
vedtoges med 119 stemmer mod 22.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov om ejerlejligheder og af lov om leje. (Udvidet adgang til opdeling af beboelses-ejendomme) [af Gudme m.fl.].

(Lovforslag nr. 52. Fremsat 24/10 75. Første behandling 5/11 75. Betænkning 6/2 76. Anden behandling 10/2 76. Tillægsbetænkning 13/2 76).

Der var stillet 22 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Kirsten Jacobsen (FP):

Det kan måske synes mærkeligt for nogle, at fremskridtspartiet her ved tredje behandling har stillet ændringsforslag. Det skyldes, at fremskridtspartiet gerne havde set det oprindelige forslag om udvidet adgang til opdeling i ejerlejligheder vedtaget. Imidlertid har et flertal her i folketinget besluttet, at det ikke skulle ske, ikke engang forslagsstillerne ville stemme for deres eget forslag, og det må fremskridtspartiet naturligvis tage til efterretning. For at resultatet af det såkaldte miniforlig ikke skal blive alt for besværligt både at forstå og arbejde med i praksis, så har fremskridtspartiet stillet 22 ændringsforslag.

Jeg vil gerne kommentere nogle af ændringsforslagene, så det i hvert fald ikke skyldes misforståelser, at flertallet stemmer imod dem, men kun at de ikke vil lytte til saglige argumenter.

Ændringsforslagene nr. 1, nr. 20 og nr. 21 er begrundet med, at det, boligforligspartierne kalder beboerdemokrati, efter fremskridtspartiets opfattelse er aldeles uforeneligt med ejerlejlighedsvedtægter, og derfor kan det ikke være rimeligt at udvide boligforligets bestemmelser, således at beboerdemokrati også kommer til at gælde i ejendomme, som er udstykket i ejerlejligheder.

Vores ændringsforslag nr. 2, 3, 5, 6, 7 og 8 går ud på, at de kvalitetskrav, der skal være tale om, for det første bliver saglige og ikke kun restriktive, dernæst at de bliver tilpasset det praktiske livs behov. Det er f.eks. hverken sagligt eller i øvrigt begrundet, at man skal operere med en arealgrænse på 25,5 m². Med hensyn til arealet for køkkenerne så har det jo helt frem til 1968 været tilladt med køkkener på 4 m² for 1 og 2 værelser lejligheder. Nu glæder det os naturligvis, at forligspartierne mellem anden og tredje behandling er kommet i tanker om, at det ændringsforslag, som fremskridtspartiet allerede stillede den 10. februar, var

så godt, at de ønskede at lave et, der var magen til. Det virker dog besynderligt, at man ikke bare valgte at stemme for fremskridtspartiets ændringsforslag, som allerede var stillet, men at man absolut skulle fabrikere et med nøjagtig samme indhold. Det vil nok vise sig ved afstemningen, at forligspartierne stemmer imod ændringsforslag nr. 3 om, at køkkenerne skal være 4 m², men så vil det nok også vise sig, at de ved afstemningen om ændringsforslag nr. 4 har fortrudt og alligevel synes, at man godt kan tillade køkkener på 4 m². Det er naturligvis forligspartiernes ret at stemme sådan, som de har lyst, men lidt logik og lidt konsekvens det havde nok gjort respekten for folketingets arbejde noget større.

Med hensyn til arealkravene for badeværelser så har fremskridtspartiet foreslået, at de generelt skal kunne accepteres, hvis de er 1,6 m². Det skyldes bl.a., at Håndværksrådet har oplyst over for folketingets boligudvalg, at det er standardmål for et badeværelse, som har selvstændig bruseniche. I den anledning vil jeg gerne have en bekræftelse på nogle udtalelser fra ministeren om, at i de tilfælde, hvor man har separat bad og toilet, så er det summen af arealerne, der er afgørende for, hvorvidt arealkravet er opfyldt. Hvis man vedtager de arealkrav til badeværelser, som forligspartierne har foreslået, så må vi nok se i øjnene, at adskillige skillerum skal flyttes nogle centimeter frem og tilbage, for at lejligheden kan blive udstykket. Når udstykningen så har fundet sted, flytter man dem nok tilbage igen, fordi det var mest praktisk for lejlighedens indretning.

Fremskridtspartiets ændringsforslag nr. 9 og nr. 10 skal gøre det muligt stadig væk, som man allerede kan med den gældende lov, at udstykke bevaringsværdige ejendomme. Det er ikke rimeligt på den måde at foretage indgreb i dispositioner, som er foretaget i god tro til gældende lov, og det giver en urimelig forskelsbehandling af de ejere, som er nået gennem alle formaliteterne inden udgangen af marts, og dem, der på grund af tidspres hos landinspektørerne ikke har kunnet overholde denne dato.

Ændringsforslag nr. 11 går ud på, at folketinget ikke skal lovgive med tilbagevirkende kraft. Det er urimeligt, at folk, der har handlet i tillid til en højesteretsdom, nu bliver

[Kirsten Jacobsen.]

ramt, fordi loven får tilbagevirkende kraft. Det er ganske få mennesker, det drejer sig om, og når forligspartierne nu alligevel har vedtaget, at en del af dem skal hjælpes og få lov til at udstykke deres lejlighed som en ejerlejlighed, så er det urimeligt at lade en lille bitte del i stikken, fordi de ikke har nået at få anmeldt til tinglysning inden den 23. oktober.

Ændringsforslag nr. 12 går ud på, at tilbudspligt til lejere stadig væk kun skal gælde i ejendomme, som har mere end 12 beboelseslejligheder. For det første er det forvirrende med to forskellige grænser for tilbudspligt, og for det andet er forligspartiernes krav om 8 beboelseslejligheder efter min mening overhovedet ikke sagligt begrundet.

Ændringsforslag nr. 14 skal forenkle den vurderingsprocedure, som man har vedtaget. Det virker forvirrende både på dem, der skal arbejde med loven, og dem, der skal forstå den, at forligspartierne har måttet bruge 197 lovparagraflinjer for at lægge et slør over, at ejerne nu fremover, hvis de ønsker at udstykke i ejerlejligheder, skal være tvunget til at sælge, oven i købet til maksimalpriser. Fremskridtspartiet er af den opfattelse, at man skal kalde en skovl for en skovl og en spade for en spade, og derfor kan forligspartierne akkurat lige så godt vedtage, at i de tilfælde, hvor man skal tilbyde lejerne sin ejendom, så skal tilbuddet fra første færd være ledsaget af en skriftlig vurdering. Man går ikke hverken ejere eller lejere for nær ved at vedtage det, for ifølge lovforslaget, som det ser ud efter anden behandling, vil jo både lejere og ejere hver for sig kunne kræve denne vurdering foretaget. Så kan man lige så godt fra starten begynde med den. Det ville i hvert fald have bevirket, at alle de 197 lovparagraflinjer, som står på side 2 og 3 i lovforslaget, kunne være erstattet af en ganske enkel og let forståelig paragraf.

Endelig et par bemærkninger til ændringsforslag nr. 22, som går ud på, at ministeren ikke skal have 250.000 kr. til oplysningsvirksomhed. Hvis man vedtager fremskridtspartiets ændringsforslag, så vil beløbet i sig selv være overflødigt, for så vil alle kunne forstå lovtæksten. Hvis man derimod ikke vedtager fremskridtspartiets ændringsfor-

slag, så vil 250.000 kr. være som en dråbe i havet, for så vil lovforslaget være så uforståeligt og så umuligt at arbejde med i det praktiske liv, at ministerens beskedenhed på dette område virker helt grotesk.

Fremskridtspartiet vil anbefale, at man stemmer for de af os stillede ændringsforslag, og håber på, at sagligheden må sejre, også selv om det skal ske i det sidste sekund. Alle medlemmerne i folketinget bør i hvert fald huske på, at det, vi nu sidder og vedtager, efter den 1. april vil være gældende lov, og det vil berøre uendelig mange mennesker, både ejere og lejere. Derfor er det både vores pligt og vores opgave at sørge for, at det, vi vedtager, også kan forstås af de mennesker, der skal rette sig efter det.

Winnie Russell (S):

Jeg synes lige, jeg vil gøre fru Kirsten Jacobsen opmærksom på, da hun åbenbart i dag ikke kan læse indenad, at forligspartiernes ændringsforslag absolut ikke er identisk med fru Kirsten Jacobsens, eftersom vores ændringsforslag udelukkende går på køkkenerne, mens fru Kirsten Jacobsens går på køkken og badeværelse.

Kaj Hansen (DKP):

Jeg må sige til fru Winnie Russell, at hvis det efterhånden er den eneste forskel mellem de kvalitetskrav, som fremskridtspartiet og socialdemokratiet stiller, så er der efterhånden ikke meget tilbage.

Må jeg om ændringsforslagene sige, at vi må afvise de forslag, der kommer fra fremskridtspartiet, fordi de praktisk taget alle sammen går ud på at forringe de meget nødtørftige kvalitetskrav, som i forvejen stilles.

I ændringsforslag nr. 12, som også er en forringelse, idet man her går op til 12 beboelseslejligheder i stedet for 8 beboelseslejligheder, har man også et stk. 2, og dette stk. 2 siger:

„Ejeren skal ved sin første henvendelse til lejerne gøre opmærksom på, at henvendelsen sker i medfør af denne lov, og at lejerne i alle tilfælde er beskyttet mod opsigelse i medfør af lejelovens bestemmelser.“

Det synes vi er fornuftigt, men nu er det jo kædet sammen med noget andet, og derfor må vi stemme imod dette forslag. Men jeg vil da gerne opfordre boligministeren til i det cirkulære, der udsendes efter lovens ved-

[Kaj Hansen.]

tagelse, at gøre meget klart opmærksom på, at lejerne i enhver henseende er beskyttet mod opsigelse uanset dette lovforslags vedtagelse. Det tror jeg ville være en fordel.

Endelig må jeg sige om det nye ændringsforslag, som er stillet af forligspartierne, at hvis det ikke var så sørgeligt, så kunne man faktisk godt more sig lidt over, at man her mellem anden og tredje behandling begynder at flytte 1 m² fra den ene side til den anden. Jeg må også konstatere, at hvad de kvadratmeter angår, er man nu også kommet på linje med fremskridtspartiet, hvad angår køkener på 4 m². Jeg ved ikke, hvor stor betydning det får, men man er i virkeligheden efter min opfattelse nede på nogle kvalitetskrav, som efterhånden ikke ret mange ejendomme i dette land ikke kan opfylde eller meget hurtigt kan bringes til at opfylde efter en nødtørfigt modernisering.

Brixtofte (V):

Man må nok sige, at fru Kirsten Jacobsen har udvist en sjælden evne til kværuleteri ved dette lovforslags tredje behandling. Skønt man kan høre, det kun drejer sig om kværuleteri om småting, kan man fra fru Kirsten Jacobsens side høre en tone, som ikke er dette folketing værdig, og det endda en tone, som uddybes i en artikel i Jyllands-Posten i går, hvor hun siger, at sådan snyder partierne deres vælgere.

Jeg vil godt have, at fru Kirsten Jacobsen kommer herop og fortæller, hvordan venstre snyder sine vælgere. For det er en grov beskyldning, når man ved, at med disse lovforslags vedtagelse vil der åbnes muligheder for, at flere hundredtusinder familier efterhånden vil få mulighed for at eje deres egen bolig. Det er venstres målsætning, og den målsætning opfylder man med dette forlig.

I selvsamme artikel angående det ændringsforslag, der her i dag er stillet om køkenerne, gør fru Kirsten Jacobsen opmærksom på, at det værste ved det i virkeligheden er, at man oprindeligt havde 5 m² som et kvalitetskrav, men at man heldigvis ændrer det til 4 m². Altså på trods af, at vi — og det vil jeg gerne indrømme — i forligspartierne er blevet lidt mere fornuftige end ved anden behandling, konkluderer fru Kirsten Jacobsen, at det hele er tåbeligt, at det hele er for-

kert, og at vi snyder vælgerne. Jeg synes, det er udtryk for en fantastisk kværuleance, og dertil kommer, at man åbenbart også ønsker at pudse martyrglorien, når man fremhæver, at vi ikke vil stemme for det ændringsforslag, fremskridtspartiet stiller, skønt fru Kirsten Jacobsen, som fru Winnie Russell påpegede, ved, at der er tale om to vidt forskellige ændringsforslag.

Gudme (RV):

Man kan jo godt blive forarget som hr. Brixtofte, man kan også, om jeg så må sige venne sig til det og sige, at det er noget af det, man af og til skal høre, og efterhånden hører man meget, men all right, man må leve med det.

Til fru Kirsten Jacobsens kritik (*Munterhed*), både som vi hørte den ved anden behandling, og som vi har hørt den i dag, skal jeg kun sige, at alt det om det tåbelige og det uforstandige har vi noteret os, men på et enkelt punkt har vi jo også i forligspartierne her imellem anden og tredje behandling fundet, at en sen erkendelse er bedre end ingen erkendelse, og derfor er der altså også tilvejebragt en ændring, således at køkkenernes størrelse — om det så vil have nogen indflydelse på røgen i køkkenet eller ej, skal jeg ikke sige noget om — nu efter ændringsforslag nr. 4, som jeg kan anbefale at man stemmer for, nedsættes fra 5 m² til 4 m².

Det er muligt, at der også — det vil jeg slet ikke udelukke — i de øvrige ændringsforslag, som fru Kirsten Jacobsen nu stiller til tredje behandling, kunne stå noget, der ud fra nøgterne og objektive kriterier kunne betragtes som brugbart og efter omstændighederne fornuftigt, men dér er jeg nødt til at gøre opmærksom på, at det, vi både med hensyn til det lovforslag, vi her skal stemme om, og det, vi har stemt om, er nået frem til, er et forlig, og dette forlig nødvendiggør, at skal man ændre, skal det ske med tiltrædelse fra 5 partier. Derfor er der også grund til at sige, at her mellem anden og tredje behandling har vi taget op til overvejelse, om de fem partier kunne finde frem til at ændre på nogle punkter. Det med hensyn til køkkenet — der jo altså vakte munterhed — har vi ændret, og for at vi da ikke skal tro, at det hele drejer sig om fru Kirsten Jacobsen, vil jeg også sige, at hr. Wilhjelm's indsigelser

[Gudme.]

med hensyn til lovforslag nr. 51 om boligfællesskaber, som vi allerede har stemt om, har vi også taget hensyn til. Men længere rakte muligheden inden for forligspartierne altså ikke, og derfor må anbefalingen for mit vedkommende under behandlingen af dette forslag blive: vi stemmer for ændringsforslag nr. 4 og imod alle øvrige.

Henning Philipsen (SF):

Jeg synes næsten, jeg fik den leveret, og vil derfor gerne spørge hr. Gudme i anledning af den bemærkning. . .

Formanden:

Det drejer sig om ændringsforslaget?

Henning Philipsen (SF):

. . . netop om ændringsforslaget, højtærede formand, hvor jeg bemærkede disputten mellem hr. Gudme og fru Kirsten Jacobsen, kunne jeg godt tænke mig at spørge, hvordan disse to, som er, skal vi sige forældrene til dette ændringsforslag, ville føle at skulle skændes i et køkken på 4 m² uden udluftning, måske allerhøjest med et såkaldt kitchenette.

Formanden:

Det havde nu ikke meget med ændringsforslagene at gøre.

Arnfast (CD):

Jeg skal som skrevet i betænkningen meddele, at vi vil stemme for ændringsforslag nr. 4; nogle medlemmer af min gruppe vil stemme for ændringsforslag nr. 14 stillet af fremskridtspartiet.

Wilhelm (VS):

Før jeg går til ændringsforslagene, føler jeg trang til at takke hr. Brixtofte, fordi han endnu en gang har slået fast, at det efter hans mening drejer sig om hundredtusinder af lejligheder, og ikke det dér socialdemokratiske og ubegrundede sludder om højst 50.000.

Vi har i tillægsbetænkningen begrundet, hvorfor vi stemmer imod samtlige fremskridtspartiets ændringsforslag; det skal jeg ikke gøre mere ud af. Men jeg vil sige om flertallets ændringsforslag, som består i en yderligere forringelse af de såkaldte kvali-

tetskrav, der stilles som betingelse for udstykning — køkkenets areal, som før skulle være 5 m², skæres nu ned til 4 m² — at det var det krav, der blev rejst af fremskridtspartiet under anden behandling, og det er altså nu modtaget med kyshånd af forligspartierne med socialdemokratiet i spidsen.

For øvrigt er det interessant, at fru Kirsten Jacobsens begrundelse for det krav var, at det efter bygningsreglementet for visse — de mindste — lejligheders vedkommende i en bestemt periode havde været tilladt at bygge med kun 4 m² køkken, men nu går forligspartierne med socialdemokratiet i spidsen hen og gør det til det generelle kvalitetskrav — kvalitet selvfølgelig i gåseøjne — når vi taler om dette forlig. Det, der gjaldt en mindre del af de bestående lejligheder, stiller man sig nu tilfreds med for alle de lejligheders vedkommende, som skal udstykket; ud fra den betragtning, at hvad betyder nogle hundrede tusinde lejligheder her i slagtetiden, gør man nu dette krav, som fru Kirsten Jacobsen havde vist var tilstrækkeligt for en mindre del, helt generelt.

Jeg vil gerne i den anledning spørge boligministeren — jeg beklager, det er her i den 12. time og her i salen, men det skyldes jo, at udvalgsarbejdet fungerer, som jeg har redegjort for før — betyder dette med de 4 m², at en lejlighed, som på opførelsestidspunktet ikke ville have været lovlig med så lille et køkken, nu bliver lovlig efter en fupmodernisering, hvor der efter afgivelse af 1, 1,6 eller 2 m² til et badeværelse kun bliver 4 m² tilbage af køkkenet?

En anden ting, jeg gerne vil have opklaret: det fremgår hverken af lovtæksten, af betænkningerne, af ændringsforslagene eller af bemærkningerne, men det forlyder, at forligspartierne er enige om, at det skal stå i cirkulæret, at dette krav til badeværelset på henholdsvis 2 m², eller i visse tilfælde endda helt ned til 1,6 m², skal forstås sådan, at hvis lejligheden har et bad og et wc hver for sig, er det de to ting tilsammen, der skal opfylde disse 1,6 m² eller altså i nogle tilfælde 2 m². Er det korrekt? Lad os så få det frem her. Er der indgået en sådan aftale, som først vil komme i cirkulæret, så lad os få det at vide nu. Hvis det er korrekt, vil jeg også gerne vide, om man overhovedet ikke stiller noget minimumskrav til badeværelse og til

[Wilhelm.]

we hver for sig. Anser man kvalitetskravene — i gåseøjne — for opfyldt, selv om we'et er et af dem på under $\frac{1}{2}$ m², således at den obligatoriske håndvask, man så smukt har fået indbygget i kravene, må anbringes så at sige på skødet af kummen for overhovedet at være der.

Dette her er selvfølgelig detaljer i forhold til lovens asociale virkning i det hele taget, men alligevel. Med disse ændringer bliver snakken om kvalitetskrav jo fuldstændig absurd. I VS har vi overvejet at stille et sagligt ændringsforslag, som skulle gå ud på, at disse lejligheder kun må sælges til mennesker, der højst måler 150 cm. Den saglige begrundelse er jo ganske enkelt, at ellers er der ikke plads til knæene i de dér we'er. Eller køkkenerne på 4 m²; der er udtrykkelig gjort rede for, at der indregnes de faste indbyggede skabe, og skabene rundt langs væggen i køkkener har en standarddybde på 62 cm; der bliver ikke noget gulvplads tilbage, og når man er henvist til at skulle gå på sine køkkenborde, er det altså ikke praktisk, man er over 150 cm høj. Men vi stiller det ikke, for vi har erfaring for, at forligspartierne stemmer det ned uden saglige hensyn, hvis vi kommer med forslag.

Da udvalget har været samlet så lidt, og da vi først fik flertallets tillægsbetænkning og ændringsforslag i hånden ved døren, bliver vi altså nødt til at opklare nogle af tingene her.

Jeg vil spørge ministeren, om han vil sørge for, at hver stump af det materiale, som undervejs har været anvendt, herunder spørgsmål fra forhandlerne og svar fra ministeriet, vil blive tilstillet hele udvalget. Jeg ved ikke, om der findes noget sådant materiale, men så må vi vide det. Altså hvad er egentlig forligspartiernes saglige grundlag for de ting, de nu er blevet enige om? Er der stillet spørgsmål, er der givet svar om omfanget, hvor mange boliger, hvilke kategorier osv.? Vil ministeren give løfte om her, at alt, hvad der er tilgået de forhandlende forligspartier uden for udvalget af materiale i disse sager, kommer til at tilgå også de partier, der nok sidder i boligudvalget, men ikke har deltaget i disse korridorforhandlinger?

Lad mig så til sidst opsummere mit indtryk af flertallets nye ændringsforslag og

vejen, der har ført frem til dem. Der blev ved anden behandling talt om de dygtige og smarte socialdemokratiske forhandlere. Det er i overensstemmelse med de bedste danske traditioner, ganske vist udi satiren; man kan erindre sig sådan noget som den om fatter, der begyndte med en sund og stærk hest og dygtigt og smart forhandlede sig frem til en sæk rådne æbler. Eller den om storken, der trampede kornet ned og derefter måtte jages væk af fogden, som skulle bæres frem af 8 brave molboer. Men hvis vi tænker tilbage, hvad var så udgangspunktet for de socialdemokratiske molboer, da vi startede på denne sag? Det var det forholdsvis lille hus i boliglovgivningen med anpartslejlighederne, og det skulle naturligvis tætnes. Man skulle egentlig tro, at det var en smal sag for de socialdemokratiske blikkenslagervenner at tætnes en sådan lille utæthed. Men nej, disse gode og smarte forhandlere lod sig besnække til at bygge hele huset om, og prisen var fantastisk for så lille et hus, som det i realiteten var. Det meste af den ældre boligmasse har man betalt med. Da man så endelig havde gjort det, opdagede man, at hullet alligevel ikke var tæt, og så måtte man tætnes en gang til, og så har de dygtige og smarte forhandlere ført det igennem på den måde, at de kun blev nødt til at betale én gang til, og prisen denne gang hed nedsættelse af de såkaldte kvalitetskrav fra 5 m² til 4 m². Det er, hvad der har ligget i forhandlingerne for de dygtige og smarte socialdemokratiske forhandlere.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Hr. Brixtofte bad mig jo gå op og bevise, hvordan venstre snyder deres vælgere; det er noget, som er meget, meget nemt. Jeg kunne gøre det på mange eksempler, men jeg skal nøjes med at gøre det i relation til netop dette lovforslag.

Ved lovforslagets første behandling udtalte hr. Brixtofte på venstres vegne, og jeg citerer fra Folketingstidende 1975-76 sp. 1109-10:

„Derfor vil jeg på venstres vegne opfordre til, at man hurtigst får vedtaget det radikale forslag, og så kan vi samtidig få tid til at drøfte det andet forslag igennem og vurdere, om det overhovedet er nødvendigt at gennemføre det.“

[Kirsten Jacobsen]

Sådan sagde hr. Brixtofte som ordfører for venstre. Andre med hr. Brixtofte anbefalede det radikale forslag til vedtagelse; det var der 102 mandater der gjorde. Men når man ikke ville bruge det flertal, der havde tegnet sig, gik venstre med til at indføre beboerdemokrati i ejerlejlighedsejendomme, man gik med til, at ejeren skulle pålægges at sælge til maksimalpriser, og man gik med til, at tilbudspligten skulle gælde for ejendomme med mere end 8 beboelseslejemål. Det er på den måde, venstre snyder deres vælgere, når de her fra talerstolen giver tilslutning til ét og, fordi de ikke vil stemme med fremskridtspartiet, går hen og indgår forlig med socialdemokratiet i strid modsætning til det, de normalt står for.

(Kort bemærkning).

Brixtofte (V):

Venstre anser det for væsentligt, at der er et stort flertal i folketinget bag boliglovgivningen, og derfor vil vi godt være med til at ændre lidt i hr. Gudmes forslag. De ændringsforslag, der i dag er fra fremskridtspartiet, går f.eks. ud på, at etagearealet skal være 25 m² i stedet for 25,5 m². Dét skiller 0,5 m².

Der er også et andet forslag: fremskridtspartiet har foreslået en ny titel, og jeg må erkende, det er en kæmpeforskel. Derudover er det simpelt hen småting, småting og atter småting.

(Kort bemærkning).

Knud Damgaard (S):

Hr. Wilhelms historie må lige fortsættes: når den sunde hest blev til rådne æbler, må det skyldes, at man stemte for et par forslag, som VS stillede. Endelig skal det jo ikke glemmes, at der var en happy ending på historien: der blev til slut handlet, så han fik en pose guld ud af det.

Boligministeren (*Helge Nielsen*):

Der har været forskellige vurderinger af fru Kirsten Jacobsens mange ændringsforslag her ved tredje behandling; om det skyldes det ene eller det andet spørgsmål, skal jeg ikke afgøre, men noget kunne vel tyde på, at det var skuffelse over, at de udtalelser, der faldt her ved første behandling, gav fru Kirsten Jacobsen en forhåbning om, at der her kunne dannes en alliance, som frem-

skridtspartiet kunne være med i, men hvor det altså igennem de forhandlinger, der i udvalget har været ført, har vist sig, at man er nået frem til et resultat, der kunne skabe et bredt flertal om en lovgivning på dette område, som mange i folketinget, men uden yderpartierne både til højre og til venstre, kunne enes om.

Så må jeg sige til fru Kirsten Jacobsen, at jeg stadig væk vil bekræfte de udtalelser, der er faldet fra min side angående disse rumstørrelser, og altså afvise fantasierne om, at man nu vil operere med at flytte skille- rum frem og tilbage.

Så havde fru Kirsten Jacobsen en bemærkning om det med tilbagevirkende kraft. Jeg kan ikke anerkende det synspunkt, at vi her ved at tillade, at anpartslejligheder fra før 23. oktober 1975 bliver ejerlejligheder, lovgiver med tilbagevirkende kraft på den måde, at vi afskærer anparts- ejendomme, der er kommet til under be- handlingen i folketinget. De anpartsejendomme, der er kommet til, efter at jeg havde fremsat mit forslag til lov om bolig- fællesskaber, er jo skabt på et tidspunkt, hvor ejeren vidste, hvilke regler der formentlig ville komme til at gælde på om- rådet, og anpartslejligheder, der er kommet til siden 23. oktober 1975, vil jo kunne søges omdannet til ejerlejligheder, når de opfylder kvalitetskravene.

Til hr. Kaj Hansen vil jeg godt sige, at der jo er et meget langt spring fra de ønsker, fremskridtspartiet har til kvalitetskravene, og de kvalitetskrav, der nu er blevet resul- tatet af samarbejdet her i folketinget. Jeg vil give tilsagn om, at det, som hr. Kaj Hansen beder om vedrørende ændringsfor- slag nr. 12 med hensyn til opsigelserne, skal komme til at indgå i det cirkulære, som vil blive udarbejdet, når dette lovforslag er vedtaget.

Hr. Wilhjem fabulerer stadig med nogle tal. Skønt hr. Wilhjem her i folketinget klart havde erklæret sin fejltagelse med de 200.000 lejligheder, nemlig at det var 200.000 efter de radikales oprindelige for- slag, og klart erklærede, at dette antal ikke længere var et relevant tal, skal man allige- vel i dagspressen læse, at hr. Wilhjem stad- ig væk betragter disse tal som autoriserede fra boligministeriet og prøver at sløre det lidt i forhold til de tal, vi her har givet ud-

[Boligministeren.]

tryk for var boligministeriets skøn, de 50.000 lejligheder.

Må jeg sige vedrørende eventuelle overtrædelser af byggelovgivningens bestemmelser om køkkeners mindstemål, at overtrædelser af byggelovgivningen stadig væk er ulovligheder og ikke bliver lovlige igennem denne lovgivning. Det vil jeg gerne understrege meget stærkt.

Påstandene om, at det ikke er oplyst i udvalget, hvad der er indgået aftale om, vil jeg helt klart afvise. Det, der ligger i disse aftaler, er også det, der efter min opfattelse i hvert fald i forhold til de spørgsmål, der er stillet mig, er oplyst over for udvalget, og jeg kan tilføje, at der ikke er givet hverken papirer eller oplysninger til andre, uden at de også er givet til udvalget.

Må jeg så til sidst sige til hr. Wilhjelm, som snakkede om hesten, og som endte med de rådne æbler, at jeg vil have lov til at karakterisere det modsat, i hvert fald hvis jeg skulle se det med lejernes øjne: det, der skønnedes, og som man kunne forvente efter førstebehandlingen, var en meget, meget udvidet adgang til at oprette ejerlejligheder. Det, der er kommet ud af det, er vel ikke det, som jeg måske oprindeligt syntes var den bedste løsning, men er det, der var politisk muligt. Skulle vi have fulgt VS og de øvrige partier til venstre i salen, som har markeret, at de vil stemme imod dette forslag, så havde vi jo skullet sidde med korslagte arme og se flertallet til højre i salen gennemføre noget, som lejerne absolut ikke ville takke os for. Derfor vil jeg tillade mig at sige, at det var det omvendte: vi startede med en kurv rådne æbler, og vi har efterhånden fået det gjort bedre og bedre og gjort det til måske en hest eller måske et mindre dyr.

Wilhjelm (VS):

Hvis vi skal holde os til ændringsforslagene, var der altså spørgsmålet om, hvorvidt man med 4 m²-kravet nu anså de såkaldte kvalitetskrav for opfyldt også for boliger, for hvilke dette ligger under det, der gjaldt som kvalitetskrav, da de i sin tid blev bygget. Det spørgsmål synes jeg ministeren snakkede udenom, men ikke desto mindre var den måde, ministeren snakkede uden om det på, for mig tydelig nok til, at det

faktisk er det, man gør nu. Nu sker der det, at lempelsen for boliger, der er bygget, medens køkkenkravet var mindst 6 m² — selvfølgelig skal de have dispensation efter bygningsvedtægten, som man har kunnet få hele tiden — ned til 4 m² som udstykningskriterium, også kommer til at gælde de boliger, der ikke var lovlige med 4 m², da de blev bygget. Det var det, spørgsmålet gik på.

Så må jeg konstatere, selv om det også var lidt florumvundet, at ministeren rent faktisk bekræfter her, at der mellem forligspartierne er indgået den aftale, som ikke står i lovteksten, i bemærkningerne, i ændringsforslagene eller nogen som helst steder, men som vil komme til at stå i cirkulæret, at kravet til bad og wc gælder disse to ting tilsammen, hvis de ligger adskilt, at man altså kan nøjes med tilsammen 1,6 m², henholdsvis 2 m², for disse to rum, hvis de ligger adskilt.

Boligministeren (Helge Nielsen):

Kan man få en dispensation efter bygningslovgivningen, er det et lovligt forhold; kan man ikke få en dispensation, er det et ulovligt forhold og bliver ikke lovligt af denne lov. Det var det, spørgsmålet fra hr. Wilhjelm gik på, og det har jeg klart besvaret.

Jeg har ud fra det spørgsmål, som også fru Kirsten Jacobsen stillede mig, svaret ganske klart med hensyn til bad og wc, og det er sammenlagt, og det var det, jeg fortsatte med at svare på hr. Wilhjelm's spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Wilhjelm (VS):

Jeg er sådan set tilfreds med, at tingene er opklaret, men alligevel er det forkert, som ministeren udlægger, hvad mit spørgsmål gik på. Mit spørgsmål lød: er man nu tilfreds med såkaldte kvalitetskrav, der ligger under det, der var kriteriet for lovlighed, da de boliger blev opført, idet mindstekravet for en masse af de boliger, hvor man nu vil stille sig tilfreds med 4 m² køkken, var 6 m² køkken? Jeg har hele tiden sagt, sagde det også i forrige runde, at selvfølgelig skal det også ske gennem dispensation fra bygningsvedtægten, jeg tror det er § 55, men man har altså i sine kvalitetskrav for ud-

[Wilhelm.]

stykning af ejerlejligheder villet stille sig tilfreds med noget, der er mindre end køkkenkravene, da de pågældende boliger blev opført.

Boligministeren (Helge Nielsen):

Hr. Wilhelm må sikkert indrømme, at uanset om vi havde fået denne lov eller ej, ville eventuelle dispensationer fra denne regel blive givet ud fra en vurdering af de enkelte forhold, og derfor er det ikke denne lov, der giver mulighed for, at ulovligheder bliver lovlige, men andre love, der giver mulighed for at dispensere i denne sag.

Formanden:

Vi kan ikke blive ved med at diskutere med korte bemærkninger. Denne må så blive den sidste.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Jeg mener, enhver må kunne forstå, at når man tilbyder en ejer en kapitalgevinst af en størrelsesorden — og det er boligministeriets tal — 100.000 kr. pr. lejlighed, hvis han gør ejendommen udstykningsfæhig, vil der være et særligt pres på de dispensationer, der ødelægger de store gamle spisekøkkener ved at hugge noget af til badeværelser.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Ændringsforslag nr. 2

forkastedes med 119 stemmer mod 21.

Ændringsforslag nr. 3

forkastedes med 120 stemmer mod 22.

Ændringsforslag nr. 4

vedtoges med 121 stemmer mod 19; 1 medlem stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 5 og 6 betragtedes som

bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 3.

Ændringsforslag nr. 7 og 8 betragtedes som

forkastet med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 3.

Ændringsforslag nr. 9 og 10

forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 11

forkastedes med 120 stemmer mod 22.

Ændringsforslag nr. 12

forkastedes med 120 stemmer mod 22.

Ændringsforslag nr. 14

forkastedes med 118 stemmer mod 24.

Ændringsforslag nr. 13 og 15-21 betragtedes som

forkastet med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 14.

Ændringsforslag nr. 22

forkastedes med 120 stemmer mod 22.

Ændringsforslag nr. 1 angående titlen betragtedes som

bortfaldet.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Kirsten Jacobsen (FP):

Selv om det produkt, der er kommet ud af afstemningerne både ved anden og tredje behandling, er meget lidt i overensstemmelse med det lovforslag, som blev fremsat af det radikale venstre den 24. oktober, vil fremskridtspartiet alligevel stemme for lovforslaget her ved tredje behandling.

Vi gør det med den begrundelse, at det trods alt er bedre end de regler, vi har at arbejde efter i øjeblikket. Men jeg kan alligevel ikke lade være med at gøre opmærksom på, at det, vi nu er med til at gennemføre, og det, som vel nok venstre og det konservative folkeparti har den største del af ansvaret for, er, at ejere nu skal acceptere at sælge til maksimalpriser, lige så vel som man skal udvide boligforliget, således at beboerdemokratiet også skal gælde i ejendomme, som er udstykket i ejerlejligheder. Jeg håber, at venstre og det konservative folkeparti vil tænke lidt over det.

Hvis man kunne forestille sig, at der var en eller anden pris, som man gav til folk, som var i stand til at fabrikere det mest udviklede og det mest uforståelige lovfor-

[Kirsten Jacobsen.]

slag, så er jeg overbevist om, at disse forligspartier ville være helt selvskrevne til at få førstepladsen i den konkurrence.

Når lovforslaget nu skal ud at virke i det praktiske liv, vil det sikkert også gå op for forligspartierne, at det bliver vanskeligt at administrere, og det vil give anledning til mange misforståelser, men på det tidspunkt er det desværre bare for sent.

Fremskridtspartiet stemmer for dette lovforslag uden nogen synderlig glæde. Vi er oven i købet nok en smule flove over, at folketinget vedtager en lov, som er så dårligt udformet som den, det her drejer sig om. Den eneste grund til, at vi overhovedet overvejede, hvorvidt vi skulle stemme for lovforslaget, var simpelt hen, at de regler, vi har i øjeblikket, er så restriktive, at ethvert lille skridt på vejen til at komme ud af dem må vi nødvendigvis stemme for, men det er bestemt uden nogen som helst glæde.

Ordføreren for forslagsstillerne (Gudme)
(RV):

Ja, livet er jo fuldt af overraskelser. Fremskridtspartiet må jo selv afgøre, hvorfor og hvornår de stemmer for et lovforslag, og nu vil de altså stemme for dette forslag, efter at vi uger igennem, senest ved en artikel i Jyllands-Posten i går, har fået at vide, hvor dårligt det var. Det var et uforståeligt makværk, fik vi at vide ved anden behandling. Det var smækfyldt med socialistiske restriktioner. 6 gange i fru Kirsten Jacobsens tale ved anden behandling konstaterede jeg, at dette forslag var det tåbeligste, man kunne komme ud for. Nu har vi altså i dag rettet 5 m² til 4 m², og jeg tør så spørge, hvilken væsensforskel det egentlig gør i forslaget.

Men fremskridtspartiet er velkommen til at stå med på vognen. Vi kan gennemføre lovforslaget uden disse 24 stemmer, men jeg synes i hvert fald, at når man stemmer for det, så skal man måske en anden gang betænke, hvor meget væsen man skal gøre ud af at tale om socialistisk makværk, tåbeligheder og uforståeligheder, som man til syvende og sidst jo bare kan holde sine fingre fra og lade være med at stemme for. Man vælger selv. Man vælger altså at stemme. Man har også valgt karakteristikken af det, man stemmer for.

Schlüter (KF):

Jeg forstår sandelig godt, at fru Kirsten Jacobsen nu udtrykkelig gør opmærksom på, at hun vil stemme for lovforslaget uden glæde. Nu er det i og for sig parlamentarisk uden nogen interesse, hvorvidt man stemmer med eller uden glæde, men det er begribeligt, at der gøres opmærksom på det i dette tilfælde, selv om det ellers er sjældent fra selve talerstolen.

Fru Kirsten Jacobsen skrev i går en artikel i Jyllands-Posten, hvori hun anklagede en række partier for at øve snyd mod deres vælgere. Det, fru Kirsten Jacobsen om et øjeblik kommer til at gøre, når hun rejser sig og stemmer for makværket, er dobbelt snyd, for det er ikke engang i overensstemmelse med, hvad den pågældende ordfører skrev i aviserne i går.

Henning Philipsen (SF):

Dette lovforslag om udvidet adgang til at etablere lejligheder i den ældre boligmasse er for os i socialistisk folkeparti at se et fuldstændigt brud med den linje, der blev anlagt af socialdemokratiet og af SF i perioden 1971-73.

Dengang foreslog den samme boligminister i erkendelse af de uhyrligheder, som fandt sted i medfør af den gamle lov, at der kun kunne etableres ejerlejligheder i den nyeste boligmasse. Socialistisk folkeparti var og er stadig enig i dette synspunkt, og vi medvirkede derfor også ved lovændringen i 1972-73 herom. Nu oplever vi så, at socialdemokratiet vender 180 grader på en tallerken og indtager det diametralt modsatte standpunkt.

Jeg vil gerne gentage, hvad jeg sagde ved anden behandling, at dette lovforslag udgør den alvorligste belastning for vort forhold til socialdemokratiet på det boligpolitiske område. Det er en alvorlig belastning af mere end én årsag. For det første på grund af den måde, hvorpå dette forlig er kommet til verden. Vi i socialistisk folkeparti må jo ganske enkelt notere os og tage til efterretning, at dette forlig, som jeg sagde ved anden behandling, er kommet til verden uden om såvel folketinget som folketingets boligudvalg. Forliget blev først forelagt folketingets boligudvalg, da det var en kendsgerning, og det kunne end ikke forhandles.

For det andet betragter vi det som tidli-

[Henning Philipsen.]

gere nævnt som værende et totalt brud med socialdemokratiets tidligere holdning til ejerlejlighederne, en holdningsændring, som vil være til fordel for dem, der har råd, men dermed også en prisgivning af dem, som ikke har og som aldrig får råd til at betale.

Op for det tredje. Denne lovgivning kan ikke betragtes isoleret fra det såkaldt store boligforlig, som blev gennemført sidste år, og som betød enorme huslejestigninger for alle lejere i den ældre boligmasse.

Socialdemokratiet har efter vor opfattelse valgt at lade sig lede af alle andre hensyn end dem, man gik til valg på, nemlig at arbejde henimod en ligestilling mellem ejere og lejere.

Det er vor opfattelse, at lejerne er blevet svigtet, så det batter, først gennem huslejestigningerne i såvel privat som almennyttigt byggeri. Det kunne gennemføres, og det blev gennemført. Nybyggeriet er blevet så dyrt som ingen sinde på grund af en tåbelig finansieringsform, som man simpelt hen i hvert fald fra forligspartierne inklusive socialdemokratiet har nægtet at gribe ind over for. Vel er lejerne sikret mod opsigelse, men tror man også, at alle lejere er i stand til at modstå det psykiske pres og den åndelige terror, som visse geskæftige husejere er i stand til at mobilisere for at få en lejer til at flytte for bagefter at kunne hjemtage fortjenesten ved at sælge lejligheden som ejerlejlighed? Vel er der tale om at tilbyde lejerne at overtage deres boliger på andelsbasis, men i realiteten er der jo her tale om en narresut, for hvad nytter det, hvis de ikke har en økonomisk mulighed herfor, og forliget indebærer ikke nogen som helst mulighed for, at det offentlige også i den forbindelse støtter lejerne.

Jeg fristes til at spørge, om man virkelig er så naiv, at man tror, at udlejerne er lejerens repræsentanter og talsmænd. Hvis ikke man er så naiv, så fri os dog i det mindste for forklaringer om, at det, man nu gennemfører, er til fordel for lejerne. Det skal også ses i forhold til, at man i det store boligforlig havde aftalt, at man pr. 1. januar 1976 skulle have gennemført en ordning for ejerboligens vedkommende. Den er man vejet tilbage for, den gennemfører man ikke, ikke mindst på grund af modstanden fra det

konservative folkeparti. Men lejerforhøjelserne for samtlige lejere i det ældre både private og almennyttige byggeri kan gennemføres sammenholdt med det, man nu er i færd med at gennemføre.

Under venstreregeringen fik hr. Gudme held til at forringe en i øvrigt fornuftig hyrevognslovgivning, som socialdemokratiet stemte imod sammen med os andre, og nu tillader socialdemokratiet så, at den samme hr. Gudme ødelægger det fornuftige, som var indført i 1972-73 vedrørende ejerlejlighederne. Det er vor opfattelse, at socialdemokratiet med dette miniforlig, om man vil, sammenholdt med sidste års store boligforlig er vendt tilbage til tilstande, som kun finder deres lige i det tåbelige 1966-forlig, ja, i enkelte tilfælde er det endda værre.

Det bliver mere end svært for socialistisk folkeparti at komme til at føre realistiske boligpolitiske forhandlinger med socialdemokratiet med den ledelse af forhandlingerne, som socialdemokratiet for nærværende har, og på baggrund af den hyldet til patientdemokratiet, som forhandlingsledelsen har praktiseret i den sammenhæng. Det vil være umuligt for socialistisk folkeparti at føre boligpolitiske forhandlinger overhovedet med socialdemokratiet, hvis socialdemokratiet vil fastholde linjen fra de to sidste forlig, og vi agter på baggrund heraf at stemme imod lovforslaget nu ved tredje behandling.

Kaj Hansen (DKP):

Til dette lovforslag om ejerlejligheder er hæftet bestemmelser om, at en ejer, som vil udstykke sin ejendom i ejerlejligheder, først skal tilbyde lejerne at overtage den på andelsbasis. For mig at se er det et figenblad, som man her hægter på for at prøve at dække over de uhyrligheder, som dette lovforslag repræsenterer. Når jeg kalder det et figenblad, er det, fordi man forlanger, for det første at lejerne skal betale en pris, der ligger 25 pct. over det, som ejendommen er værd i handel og vandel, for det andet at de skal skaffe en udbetaling på 20 pct., og for det tredje at man ikke vil give dem tid til at gennemføre ordentlige undersøgelser af mulighederne for at overtage ejendommen, oprette andelsforening osv., idet man i lovforslaget siger, at fra den dag, lejerne har

[Kaj Hansen.]

modtaget et økonomisk tilbud fra ejerne, har de kun 6 uger til at køre det hele igennem.

Ingen skal komme og påstå her i folketinget, at det er af venlighed over for lejerne, at man stemmer et forslag ned om at give lejerne en frist på 3 måneder til at gennemføre det; det må være med den bågtaanke at forhindre så mange lejere som muligt i at overtage disse ejendomme.

Jeg vil gerne understrege, også for at undgå misforståelser, at når dette lovforslag er vedtaget, så vil kommunistisk parti stille sig til rådighed og hjælpe alle de lejere, der ønsker det, så de kan overtage ejendommen, hvis de ellers har finansielle og tidsmæssige muligheder for det. Her vil vi ikke holde os tilbage, her vil vi give lejerne en håndsrækning, men vi er meget, meget bange for, at såvel de finansielle som de tidsmæssige muligheder er af en sådan karakter, at det kun bliver et lille fåtal af lejerne, som får denne reelle mulighed.

Og så vedrørende lovforslagets indhold. Det drejer sig om hundredtusinder af lejligheder, som nu kan udstykkes og sælges som ejerlejligheder. Vi ved alle, at det er en fortjeneste på 100.000 kr. pr. lejlighed. Vi ved, det løber op i milliarder af kroner. Vi ved, at det faktisk er at sætte endnu mere brand i inflationen, i de stigende jord- og ejendomspriser. Alligevel vil man gennemføre det.

Jeg ved godt, at disse lejligheder ikke kan sælges på én gang, men man har også lov til at kigge lidt ud i fremtiden, og tager man fraflytningsprocenten i betragtning, så har man stort set den procent, hvorefter ejerlejligheder vil blive solgt hvert eneste år. Så kan man i løbet af 10 år se, at de fleste af den gamle boligmasses, ikke billige lejligheder, for der findes ikke billige lejligheder i dag efter det store boligforlig, men billigste lejligheder er der ikke mulighed for længere at leje. Det vil i virkeligheden sige, at hele den gamle boligmasse overgår fra at være en lejet boligmasse til at være en ejet boligmasse, og det vil betyde, at man bryder med mange, mange års boligpolitik her i landet og faktisk forskyder hele ligevægten mellem lejede boliger og ejede boliger. Det, der bliver resultatet, er i virkeligheden, at de, der intet har, hverken kan eje eller leje, mens

de, der ejer noget, kan købe det, de har brug for. Det er jo sagen. Det er den egentlige sandhed om det lovforslag, der her skal gennemføres, og det er da også meget symptomatisk, at fremskridtspartiet også vil stemme for dette lovforslag. Det karakteriserer det, og derfor er det ikke alene de fem forligspartier, men også andre partier, som stemmer for det, som til sin tid skal komme til at stå til regnskab for det.

Wilhelm (VS):

Lovforslaget her om den næsten uhindrede adgang til udstykning af den ældre boligmasse i ejerlejligheder vil VS ikke bare stemme imod, men vi vil modarbejde den på enhver tænkelig måde. Det er uden sammenligning den mest vidtrækkende beslutning, folketinget kommer til at træffe i dette folketingsår. Det drejer sig om hundredtusinder af lejerboliger.

Må jeg sige til boligministeren — jeg måtte jo ikke svare ham før, jeg skulle holde mig til ændringsforslagene, men boligministeren var ude med en bemærkning — at det, der er det fantastiske i denne sag, er ikke, at jeg i pressen har nævnt et tal på omkring 200.000. Det, der er fantastisk, er, at boligministeriet spreder sin falske propaganda om, at det kun vil ramme 50.000 boliger. Det er et tal, der er grebet ud af luften, og det er lykkedes at få Ritzau til at distribuere det til samtlige landets aviser. Der er intet hold i det dér.

Til boligministerens udtalelser om, at jeg tidligere indrømmede, at der var forskellige forudsætninger for det tal, vil jeg sige, at det er det eneste, vi har, og boligministeren kan slå op og se, hvad jeg sagde ved anden behandling. Det er da rigtigt, at det tal var boligministeriets tal baseret på hr. Gudmes såkaldte kvalitetskriterier, og at det må ligge lidt anderledes nu. Men da ministeriet ikke er kommet med noget andet tal, da man ikke har nogen anden opgørelse, er vi nødt til at holde os til det, der er det nærmeste, vi har, de 202.000, og det er jo kun dem, der allerede i dag opfylder kravene. De fleste af de øvrige 300.000 vil ved fupmodernisering kunne bringes til at opfylde disse krav og derfor blive udstykket med fortjeneste.

Denne lovgivning indebærer altså, at hundredtusinder af lejerboliger alene på

[Wilhelm.]

grund af fortjenstmuligheder må forventes ændret til ejerboliger. Denne ændring medfører stigninger i boligudgiften til det flerdobbelte af, hvad den er nu, endda efter de vanvittige huslejerforhøjelser, de samme partier påtvang lejerne sidste år, og medfører, at milliard på milliard hentes ud af boligmassen, som hverken bliver større eller bedre, blot dyrere og dyrere. Her har hr. Knud Damgaard sin guldsæk. Det er her, de ligger, milliarderne, og han ved godt, hvem det er, der henter dem ud. Han ved, at skatteyderne skal betale endnu flere hundrede millioner kroner i tilskud, som i virkeligheden ikke går til boligbrugerne, men til sælgerne og pengeudlånerne ved skattefradragreglen for ejerboliger, at der åbnes for en kæmpespekulation i fupmoderniseringer for at opfylde forligets såkaldte kvalitetskrav med ødelagte køkkener osv. til følge, at der meget snart ikke vil være mulighed for nogen familie for at få tag over hovedet uden først at skaffe de 30.000-40.000-50.000 kr., som skal til til udbetaling eller til andel, og at de tilbageværende lejere, i takt med at de bliver færre og færre, også med god grund bliver mere og mere utrygge, bl. a. fordi de partier, der så tydeligt har demonstreret, at deres boligpolitik tager bestik efter vælgerantal, således som det også viste sig ved beskyttelsen af selvejerne både i 1966- og i 1975-forliget, ikke kan forventes at ville tage hensyn til en svindende minoritet af lejere.

I den allerførste tid vil der måske være eksempler på, at beboerne er i stand til og ser deres fordel i at overtage ejendommen på andelsbasis for at forhindre udstykning, men det vil ikke vare længe. Ågerbestemmelsen, som forligspartierne har sat ind om et tillæg på 25 pct. oven på prisen i handel og vandel, vil udgøre en accelerator, som uundgåeligt vil bringe vilkårene for andelsvertagelse i prismæssig balance med ejerlejlighedskøb, kun med den forskel, der betinges af skattefradragretten for ejerlejligheder.

Den samlede effekt vil derfor være prisstigninger over hele linjen. Den vil også omfatte de udstykkede lejligheder, der endnu ikke er solgt, og den vil smitte af på udlejningsejendomme, som ikke udstykkes, ja måske endda ikke kan udstykkes. Erfar-

ringen viser, at heller ikke lejerboligerne i den almenyttige sektor vil blive holdt fri af fordyrelserne.

Prisstigningerne vil endelig være en hindring for en fornuftig saneringspolitik, bl. a. derved, at det såkaldte saneringstab, som skal udredes til ejerne, bliver større, og det vil være en bremse på nybyggeriet.

Alt i alt betyder det, at befolkningen tvinges til at indskrænke sit boligforbrug, samtidig med at den skal betale langt mere for den samme boligmasse.

Udstykning i ejerlejligheder af de gamle ejendomme har været prøvet før, og derfor er vi ikke henvist til det rene gæsteri, når virkningerne skal vurderes. Vurderingerne bygger på solidt kendskab til, hvad der er sket før, og lad mig i stedet for denne abstrakte snak komme med et helt konkret eksempel, som man kan gå ud at bese i eftermiddag eller i morgen, eller hvornår man måtte tage sig sammen til det.

Ejendommen Gammel Kongevej 115, hjørnet af Mynstersvej. Den er bygget omkring århundredskiftet. Den blev udstykket i slutningen af 1960'erne, da det endnu var lovligt, men indtil for nylig var stadig de fleste udlejningsboliger hovedsagelig beboet af pensionister, der havde levet her i mere end en menneskealder. Men inden for det sidste år er 9 ud af de 13 lejere flyttet. Hvorfor? På grund af det sidste boligforlig, den såkaldt omkostningsbestemte leje, som den med en falsk varebetegnelse blev kaldt. Lejen steg derude fra 650 kr. til 1.450 kr. pr. måned, og det kan pensionister selvfølgelig ikke betale. De tvinges ud, og de tvinges til at prøve at finde noget andet. En lejestigning på langt over 100 pct. Jeg erkender, at det var mere end normalt, men det er netop pointen. Hvorfor blev den så stor netop her? Det gjorde den, fordi ejendommen var udstykket, for så vurderes de enkelte lejligheder pludselig langt højere end før, også selv om de stadig væk formelt er udlejningslejligheder, og med den forbandede omkostningsbestemte leje, man indførte sidste år, tvinges lejerne til straks at begynde at betale af på ejerens udstykningsgevinst. Hidtil har det ikke været det normale, det skal erkendes, og de pensionister, der her blev tvunget ud, har måske haft en chance for at finde noget andet, selv om det er meget, meget vanskeligt. Men med dette ejerlejlig-

[Wilhelm.]

hedsforlig bliver Gammel Kongevej-eksemplet netop det normale. Der vil blive udstykket i stor stil. Vurderingerne vil stige, og så stiger også huslejen, og folk, især de økonomisk svageste, tvinges ud. Så kan forligspartierne nok så meget råbe op om, at lejernes uopsigelighed skal respekteres, at ingen kan tvinge dem til at flytte og alt det dér, men det er jo underforstået, hvis de kan betale efter en nyvurdering, en ny huslejestigning på 70, 80, måske 100 pct. oven på den afsindige stigning, de fik for mindre end et år siden. Og hvor flytter de nu hen? Der bliver jo praktisk taget ingen udlejningslejligheder ledige, for når de bliver ledige, skal de sælges som ejerlejligheder, og dem på Gammel Kongevej 115 koster rundt regnet 300.000 kr. stykket. Med skattefordelen betyder det, at en familie med stor indtægt kommer til at sidde for ca. 2.000 kr. om måneden, men for pensionister, hvis man overhovedet vil tillade sig at nævne det eksempel, for det er jo umuligt, for pensionister ville det blive en husleje på over 3.000 kr. pr. måned.

Må jeg i den forbindelse spørge boligministeren: agter han fortsat at tolerere, at udlejningslejligheder vurderes 20-25 pct. højere og derved får en klækkelig huslejeforhøjelse, blot fordi ejendommen udstykkes? Det har jeg spurgt om i udvalget. Det eneste svar, jeg har fået, er, at sådan er det. Det er tallene, de er korrekte. Men tolererer man det, og vil man fortsat tolerere det? Dette, at det forholder sig sådan, er jo oven i købet blevet brugt som argument for det dér ågertillæg på de 25 pct.

Socialdemokratiets knæfald for de borgerlige i denne sag — og lad mig tilføje, at det er et knæfald, for hvor meget end boligministeren prøver at vende det, så havde socialdemokratiet vetoret, eftersom de selv har sagt, at dette strider mod boligforliget — dette knæfald er så meget mere alvorligt, som det er meget vanskeligt at rette op nogen sinde, i det mindste inden for dette systems rammer.

I løbet af få uger kan der udstykkes op mod et par hundrede tusinde lejligheder, og selv om de naturligvis ikke bliver solgt i det tempo, så har udstykningen gyldighed og vil normalt blive respekteret, også selv om man senere skulle finde på at sætte en stopper for

denne dybt asociale trafik. Således respekterer man stadig væk de udstykninger, der blev foretaget frem til 1970, selv om de i dag ville være ulovlige. Men det betyder jo, at man i realiteten har umyndiggjort vælgerne, og det viser klart, hvor falsk det er, når man altid søger at kanalisere vælgerharme eller vælgerønsker ind i parlamentariske kanaler. For lad os nu tænke os, at det store flertal af vælgerne ved næste valg klart ville tage afstand fra dette forlig — og det har de al mulig god grund til — og endda kræve det ophævet, så ville forligets ophavsmænd sammen med husejerne stå stærkt på, at det ikke kan lade sig gøre, for det ville være et indgreb i den private grundlovssikrede ejendomsret. Sådan fungerer nemlig den borgerlige grundlov. Lejerne kan man stjæle fra, som man gør det her. Arbejderne kan man stjæle fra. Med et pennestrøg kan man tage milliarder af kroner fra lejerne og forære dem til ejerne. Det beskytter grundloven ikke imod. Men hvis et nyt flertal skulle finde på at kræve bare en del af det stjålne tilbagebetalt, så ville det straks få at vide, at det er i strid med grundloven.

Vi har ingen illusioner om, at dette her kan bekæmpes parlamentarisk, men for at det dog skal være sagt i tide, og det vil sige allerede inden foræringen til ejerne formelt er vedtaget, skal det siges her, at vi vil arbejde for, at foræringen tilbagekaldes. Det må især blive ude omkring, men skulle der nogen sinde give sig en lejlighed herinde, så vil vi medvirke til, at disse udstykningstilladelser annulleres med tilbagevirkende kraft. Så er det sagt.

Boligministeren (Helge Nielsen):

Jeg har ikke forfærdelig mange bemærkninger til de mange tillægsord, der har lydt her fra talerstolen fra de 3 ordførere fra henholdsvis SF, kommunisterne og VS, men der er dog et par bemærkninger, som jeg synes ikke må stå uimod sagt.

Først den generelle betragtning, der er gået igennem, om, hvem det er, der har svigtet lejerne i denne sag, og hvor det er, der er sket knæfald, og hvor der ikke er sket knæfald. Jeg vil godt klart markere én gang til, at var socialdemokratiet ikke gået positivt ind i disse forhandlinger, var det oprindelige forslag fra de radikale blevet gennemført

[Boligministeren.]

med radikale stemmer frem til fremskridtspartiets stemmer. Det er en kendsgerning, som hverken hr. Henning Philipsen, hr. Kaj Hansen eller hr. Wilhjem kan komme uden om, hvor meget de end forsøger på det. Derfor er det os, der har taget lejerne parti, og ikke de herrer ordførere fra de 3 partier. Hvis vi havde fulgt dem, havde vi svigtet lejerne.

Så vil jeg godt sige til hr. Henning Philipsen, som også var meget stærk i sine standpunkter og stærkere, end det er vanligt for ham, at hvis hr. Henning Philipsen havde hørt efter ved anden behandling, havde han hørt, at jeg sagde — jeg kan citere ordret fra folketingets forhandlinger 1975-76, sp. 5629:

„Til forskel fra hr. Wilhjem og andre mener jeg imidlertid også, at vi har tjent dette grundsynspunkt bedst gennem de væsentlige begrænsninger i det radikale ejerlejlighedsforslag, der nu indgår i betænkningen. Alternativet havde jo været at få det oprindelige forslag gennemført uændret“.

Og jeg tilføjede, at socialdemokratiets holdning til ejerlejligheder i den bestående boligmasse hermed også var uændret.

Så forstod jeg slet ikke hr. Henning Philipsens bemærkninger om de tåbelige finansieringsformer i det nye boligforlig. Jeg har tidligere glædet mig over hr. Henning Philipsens positive bemærkninger om, at det er lykkedes at gennemføre finansieringsordninger, der nedbringer lejen i den sociale boligmasse med ca. 300-400 kr. pr. måned. Så det må vel være en skrubbtudse, der slap ud af hr. Henning Philipsens mund i al den fart, der var på med at kritisere ting. Vi har altså ikke tilladt hr. Gudme at forringe dette ejerlejlighedsforslag, men vi har forhandlet os frem til, at forringelserne ikke bliver så stærke, som tilfældet ellers ville have været.

Hr. Wilhjem, som stadig væk opererer med tallene og siger, at der ikke er kommet nogle tal frem, vil jeg gerne henvise både til bilag i udvalget og til samråd i udvalget, hvor jeg har fremført disse tal og udtrykkelig sagt, at skønnet på de 50.000 lejligheder var over en årrække på 12 år. Jeg synes ikke, der skal skabes mere mystik om disse tal, end der er begrundelse for.

Så vil jeg godt nævne til sidst på det di-

rette spørgsmål, som hr. Wilhjem stillede mig, at i forholdet til de blandede lejemaal, dér, hvor der er ejerlejligheder og almindelig udlejnings- og vurderingsleje, er der ganske klart et cirkulæret til huslejenævne, som også er uddelt til boligudvalget, redegjort for, hvilke forhold der skal tages betragtning.

Kirsten Jacobsen (FP):

Hr. Schlüter og andre af forligspartiernes ordførere har henvist til en artikel, som jeg har skrevet i Jyllands-Posten. Jeg står ved hvert eneste ord, der står i den artikel, men jeg vil gerne herfra gøre opmærksom på, at der står ikke et eneste sted i den artikel noget om, hvordan fremskridtspartiet vil stemme ved tredje behandling. Derfor kan det under ingen omstændigheder være hverken snyd eller dobbelt snyd. Jeg har oven i købet på fremskridtspartiets vegne udsendt en pressemeddelelse for en uge siden om, at vi ville stemme for lovforslaget ved tredje behandling. Men man skal bare gøre sig klart, hvad det er. Vi skal jo ikke tage stilling til, om vi synes det her er et godt eller et dårligt forlig. Det, vi står over for at skulle tage stilling til nu, er, om de laser, som er blevet tilbage af det radikale forslag, trods alt er bedre end de regler, der er gældende i øjeblikket. Og det er de da. Det giver en øget adgang til at udstykke i ejerlejligheder, for i øjeblikket kan man jo kun udstykke ejendomme, som er opført efter 1966.

Det er det, man skal tage stilling til. Og det kan da godt ske, at både de konservative og venstre og andre synes, at man ikke skal tage saglig stilling til lovforslaget, men det har man altså valgt at gøre i fremskridtspartiet, og det vil vi også fortsat gøre. Et flertal herinde indeholdende både venstre og det konservative folkeparti er gået med til, at man skal tilbyde sin ejendom til lejerne til maksimalpris, og at man skal lave beboerdemokrati i ejerlejlighedsejendomme. Det har vi hverken lod eller del i, for det flertal, der ved første behandling markerede sig på 102 mandater for at gennemføre det oprindelige forslag uden disse socialistiske tendenser, fandt ikke nogen anledning til at bruge det. Nu har man præsenteret folketinget for et miniboligforlig, og da må jeg og resten af fremskridtspartiets gruppe tage

[Kirsten Jacobsen.]

saglig stilling til, om resterne af det radikale forslag trods alt er bedre end den ejerlejlighedslov, vi har i dag. Man må erkende, at det er det, men det behøver jo ikke at betyde, at vi er glade for det, og det behøver heller ikke at betyde, at vi synes, det er godt. Vi synes stadig væk, det er elendigt, at man lover sine vælgere, at man vil være med til at gennemføre et liberalt forslag, og så vender om, fordi socialdemokratiet ikke vil være med. Boligministeren har jo heroppefra tre gange i dag sagt, at alternativet, hvis socialdemokratiet ikke gik med, var, at man fik gennemført det oprindelige forslag med fremskridtspartiets stemmer. Til det har forligspartierne sagt: ja men vi vil hellere have lidt socialistisk makværk ind i det, end vi vil stemme sammen med fremskridtspartiet, og det kan vi jo ikke gøre noget ved. Vi må tage saglig stilling til det resultat, der ligger på bordet, og det er en forbedring i forhold til den ejerlejlighedslov, vi har nu. Det er det, vi vil stemme for, og ikke noget som helst andet.

Schlüter (KF):

Jeg må lige rette en misforståelse, siden fru Kirsten Jacobsen nu har gjort sig skyldig i den to gange. Fru Kirsten Jacobsen siger, at denne lovgivning går ud på, at ejerne nu skal sælge til maksimalpriser. Vist skal de da ej. Dette lovforslag fører da ikke i noget tilfælde til, at en ejer skal sælge. Hvis han nu benytter den adgang, der skabes, og som han ikke har haft før, til, når der er tale om en ejendom fra før 1966, at udstykke i ejerlejligheder, så skal han, inden det kan gennemføres, tilbyde lejerne at købe ejendommen på andelsbasis til vurderingspris plus 25 pct. Hvis han ikke ønsker det, skal han bare lade være med at gøre noget som helst, så ejer han selv ejendommen, eller han kan gå ud og sælge den som sædvanlig udlejningsejendom. Sådan er han stillet, så det passer altså ikke, at der nu bliver noget med maksimalpris, det er grebet ud af luften.

Men så kommer jeg til det egentlige. Det er vigtigt at få fat i, hvad forskellen er på snyd og dobbelt snyd. Se, vi andre har nu i mange uger slidt og slæbt for at få et godt forlig ud af det, og når man laver et forlig,

så kan man ikke snyde sine forligspartnere, så må man leve op til aftalen, og det gør vi.

Så kan fru Kirsten Jacobsen sige, at vi har opnået for lidt, og derfor er det snyd, men dobbelt snyd det er at stemme for et lovforslag, som man nu har skrevet spalte op og spalte ned om at man er imod, og som man synes er et makværk, at stemme for et sådant lovforslag, selv om man overhovedet ikke er forpligtet til det. Fru Kirsten Jacobsen og fremskridtspartiet er slet ikke forpligtet til at stemme for dette lovforslag, som de altså anser for dårligt, for de har ikke deltaget i sliddet og slæbet for at få forliget op at stå, det har vi andre. Det er dobbelt snyd at stemme for et lovforslag, som man overhovedet ikke er forpligtet til at stemme for, men det gør altså fremskridtspartiet alligevel. Og så skal jeg vel slutte med at sige tak for det.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Hvis hr. Schlüter ikke ved, at vurderingspris plus 25 pct. er lige så godt som maksimalpris, så kan det nok ikke nytte noget at fortælle ham det. Men jeg er overbevist om, at hr. Schlüters vælgere ved, at det er det samme.

Hr. Schlüter siger, at man har slidt og slæbt for et godt forlig. Det er sikkert interessant for konservative vælgere at vide, at deres formand synes, det her er et godt forlig. Det vil de sikkert blive glade for at høre. Hr. Schlüter siger, at vi er ikke forpligtede til at stemme for det. Naturligvis er vi ikke det, men vi er blevet valgt herind i folketinget med en forpligtelse til at tage saglig stilling. Det, vi skal tage stilling til, er, om det her er bedre end det, vi har, og det må vi erkende at det er, og derfor vil vi stemme i overensstemmelse med det.

Hr. Schlüter siger, at vi har ikke deltaget. Nå nej, det har vi ikke. Men hvorfor har vi ikke deltaget? Det burde hr. Schlüter vel nok have sagt. Vi har ikke sagt noget om, at vi ikke vil deltage, men man har valgt fra forligspartiernes side at føre forhandlingerne uden for folketingets boligudvalg, og det kan vi naturligvis ikke have nogen indflydelse på. Vi går ikke rundt og braser ind i lukkede korridormøder, når vi ikke er indbudt.

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forslagsstillerne (Gudme) (RV):

Jeg har kun den korte bemærkning til fru Kirsten Jacobsen, at jeg da også her på falderebet siger tak for, at hun til syvende og sidst tager til takke med en radikal pjalt.

Henning Philipson (SF):

Jeg skal bare sige, at hvis boligministeren, hvad jeg forstod, opfattede mine bemærkninger som usædvanlig skarpe, så har boligministeren opfattet dem helt korrekt. Årsagen til, at mine bemærkninger var skarpe, var ganske enkelt den, som blev udtrykt i det, jeg sagde, nemlig den måde, hvorpå dette forlig er blevet til først og fremmest. Jeg anser ganske enkelt den måde, hvorpå dette forlig er blevet til, for at være utilstedeilig.

Boligministeren vil sikkert erindre, dengang vi lavede forlig i 1973, hvor samtlige forhandlinger fra først til sidst foregik i folketings boligudvalg, indtil et parti, to eller tre, sagde fra. Det er i den anledning, at mine bemærkninger er skarpe, og jeg synes, det er særdeles velbegrundet.

Boligministeren føjer til yderligere, at socialdemokratiets holdning er uændret. Vel, det må vi så tage til efterretning, men det ændrer intet ved, at det bliver meget, meget svært for ikke at sige næsten umuligt at rette de skader op, som dette forlig, hvad angår ejerlejlighederne, kommer til at medføre i hele boligsektoren. Det er derfor, vi anser det for at være en ulykke, for den sags skyld ikke kun for lejerne, men først og fremmest for boligtagerne i dette land, og vi anser det også for at være en ulykke for socialdemokratiet.

Nu er det ikke min opgave at forsvare socialdemokratiet — jeg kan se, at den højtærede statsminister er her, det er vel først og fremmest hans opgave — men jeg anser det stadig for rimeligt, om socialdemokratiet tog disse bemærkninger, som jeg er kommet med på et tidligere tidspunkt, alvorligt, fordi der er også en fremtid efter dette, som jeg på et tidligere tidspunkt har kaldt det, luftkonditionerede mareridt, som vi befinder os i i folketinget i øjeblikket. Derfor de bemærkninger, jeg gjorde på et tidligere tidspunkt.

Jeg skal gøre en sidste bemærkning til

ministeren, og det skal være, at når jeg talte om det tåbelige, så talte jeg om 1966-forliget. Jeg mener ikke, jeg på noget tidspunkt har bestridt, at der i det forlig, der blev indgået, også kunne blive tale om nedbringelse af lejen i nybyggeriet, men jeg mener stadig væk, at 1966-forliget er noget af det mest tåbelige, man nogen sinde har lavet, og jeg synes, at virkeligheden bekræfter, at jeg har ret i denne påstand.

Kaj Hansen (DKP):

Jeg har kun én bemærkning til boligministeren, når han siger, at hvis socialdemokratiet ikke var gået ind i forhandlingerne og var mødt frem med det resultat, vi her diskuterer, så ville det radikale forslag være blevet vedtaget af de borgerlige partier her i folketinget. Kan det nu være rigtigt? Vi har fra den socialdemokratiske ordfører, og vi har fra hr. Grünbaum fået at vide, at det radikale forslag stred mod boligforliget. Så kan jeg da ikke forestille mig, at sådan et forslag kunne vedtages mod socialdemokratiet. Det kan da næppe være sådan, at mens socialdemokratiet er vældig tro over for det boligforlig, de indgik, kan de øvrige partier i dette boligforlig bare gennemføre en hvilken som helst boliglov, som det passer dem. Der er noget, der halter her, hr. boligminister.

Wilhelm (VS):

Hr. Kaj Hansens bemærkninger vil jeg også blive en lille smule ved. At undskylde den socialdemokratiske deltagelse i det her forlig med, at ellers ville det være gået sådan og sådan, den diskussion mener jeg vi har haft før. Jeg skal henviser til de citater og det, der kom ud af det ved anden behandling. Den socialdemokratiske ordfører har klart og tydeligt erklæret, at hr. Gudmes forslag stred mod boligforliget.

Jeg vil gå et skridt videre end hr. Kaj Hansen og sige, at man kan jo godt tænke sig, hvis man kører hele problemkredsen igennem, at de borgerlige alligevel ville have benyttet et flertal til i strid med socialdemokratiet at tvinge sådan noget her igennem, men så måtte konsekvensen være, at det forlig, som socialdemokratiet indgik med de borgerlige sidste år, var knust. Jeg ved ikke, om socialdemokratiet har forsøgt at anvende det argument over for de borgerlige. For mig at se er de redet med, og i modsæt-

[Wihjelm.]

ning til ministeren, som jeg gerne tror er lidt ked af, at man har, som man siger, været nødt til at ride med, så fik vi at vide ved anden behandling af den socialdemokratiske ordfører, som har været aldeles tavs i dag i øvrigt, at det var med glæde, man så dette forhandlingsresultat. Det var med den største glæde, man kunne præsentere det, der var kommet ud af de grundige og saglige forhandlinger mellem første og anden behandling. Så meget om det.

Socialdemokratiet har haft vetoret over for dette med udstykningen af ejerlejligheder, hvis de ville have satset det gamle boligforlig fra sidste år på det, og der er ikke nogen som helst grund til, at de ikke skulle have satset det makværk på den ting, der ligger her.

Så til ministerens svar, om man kan kalde det så, til mig på, om han agtede fortsat at tolerere, at udstykkede lejligheder automatisk opvurderes 20-25 pct. med den følge, at huslejerne også stiger og folk derved bliver tvunget ud, hvor meget man så formelt kan henvise til deres uopsigelighed. Vi fik ikke andet at vide, end at det var der redegjort for over for udvalget. Det er der, og det ved jeg godt. Jeg kender godt det cirkulære, der er sendt ud, det har vi fået, det er korrekt, men vi har aldrig fået svar på det spørgsmål, om ministeren fortsat vil tolerere det, og da han ikke svarer andet, må jeg taget det som udtryk for, at det vil man tolerere. Så må det også kunne konstateres, at den opvurdering, der jo både er resultatet af huslejeforhøjelserne sidste år og af de ekstra 20-25 pct., man alt andet lige giver en udstykket lejlighed oven i skallen, selv om den ikke er solgt endnu, vil føre til, at masser af mennesker og selvfølgelig især pensionister og andre lavindtægtsgrupper bliver presset ud af deres lejligheder, selv om de formelt har uopsigeligheden. Det var ikke noget tilfældigt eksempel, jeg nævnte fra Gammel Kongevej, og de tal holder. Der er ingen af forligspartierne her, der har vovet at kommentere dem, men der findes i tusindvis af ejendomme, som de tal svarer til.

Og så endelig til det allersidste, ministerens 50.000 lejligheder og hele den diskussion med henvisning til, at det tal er lagt frem i boligudvalget. Ja, det er lagt frem i boligudvalget, gud bedre det, det er lagt frem som

det rene skøn, det rene postulat. Der er ikke gnist af argumentation for det, og jeg skal ikke nævne alle de bilag, der er tale om her, men bare henvise interesserede journalister, og hvem der måtte være, til at kigge på de bilag, de er jo offentligt tilgængelige. Hvad er egentlig boligministerens begrundelse for at sige 50.000 lejligheder? Der er ingen begrundelse. Og de 200.000 lejligheder, det er også et skud, det er korrekt, men det svarer dog bedre til, hvad der allerede i dag er udstykningsmuligt. Og det er ikke kun VS, der har nævnt et tal på 200.000. Lejernes Landsorganisation har nævnt, at de forventer, at med dette forlig overgår et sted mellem 200.000 og 250.000 boliger fra lejerstatus til ejerstatus under en eller anden form. Håndværksrådet har sagt mellem 200.000 og 300.000, og hr. Brixtofte har svunget sig op til at sige praktisk taget alle udlejningsboligerne i den private boligmasse. Det er muligt, hr. Brixtofte har ret. Jeg håber det ikke, men det skal konstateres, at det kun er socialdemokratiet og boligministeren, der ligger nede på de lave tal, og at der ikke findes nogen som helst argumentation for det. Hvorfor skulle kun ca. 10 pct. af de ejere, der har mulighed for at få denne fortjeneste, forfølge denne mulighed ved udstykning?

Winnie Russell (S):

Nu er der flere af ordførerne, der har hængt sig fast på, at jeg ved anden behandling havde udtrykt min glæde over dette boligforlig. Jeg vil gerne fastholde dette. Jeg vil nemlig sige, at noget af det mest væsentlige i hele boliglovgivningen er, at der bag ved denne lovgivning nu i de kommende år er så bredt et flertal som muligt. Det mener jeg oprigtigt er nødvendigt på dette område. I en situation, hvor der hersker stramme økonomiske vilkår i samfundet som helhed, og hvor usikkerhed præger på mange områder, gælder det om i størst muligt omfang at skabe så stabile forhold som muligt, og boligområdet er et af de områder, hvor jeg mener at det især er tiltrængt med nogle års rolig udvikling. Det har man op til flere gange hørt fra de folk, der har forstand på det. Selvfølgelig vil det så her som på andre områder, hvor man forsøger at opnå den størst mulige enighed, være sådan, at alle ikke kan få alle ønsker opfyldt. Det gælder

[Winnie Russell.]

da også for socialdemokratiets vedkommende. Vi har i dette tilfælde fået lukket for adgang til at udstykke anpartslejligheder, fået udvidet mulighederne for at oprette andelsboligforeninger og fået udvidet mulighederne for beboerdemokrati m. m. På den anden side har vi så også fået en mere liberal adgang til at udstykke i ejerlejligheder efter en lang række kvalitetskrav til den enkelte ejendom og den enkelte lejlighed.

I sådan en situation må man som parti veje fordele og ulemper ved det, som der skal indgås forlig om, op mod hinanden og træffe sin beslutning, og som det fremgår af betænkningen, har vi i socialdemokratiet truffet vores beslutning. Den vil også fremgå, når vi kommer til den afgørende afstemning.

Boligministeren (Helge Nielsen):

Hr. Wilhjelm stillede et spørgsmål vedrørende de blandede ejendomme. Jeg henviste i første omgang til det cirkulære, der er udsendt i forbindelse med vurderingen og lejeforhøjelserne til brug for huslejenævnene, og jeg havde egentlig regnet med, at det over for hr. Wilhjelm havde været tilstrækkeligt.

Lad mig så gentage det mere firkantet: der er stigninger inden 15. almindelige vurdering. Stigninger efter 15. almindelige vurdering må ikke medregnes i stigninger over for de udlejede lejligheder. Så kan der vist ikke siges mere. I øvrigt henviser jeg til de bemærkninger, der står i det omtalte cirkulære.

Jeg mener, jeg også i boligudvalget ved samråd ikke bare har givet skønnene, men også begrundelserne for disse skøn.

Men der var en anden ting. Hr. Kaj Hansen og hr. Wilhjelm har været inde i en vurdering af, hvordan det ville være gået, hvis vi havde sagt nej. Så havde de øvrige partier, de borgerlige partier, gennemført dette lovforslag uændret eller måske oven i købet med nogle ændringer indføjede af fremskridtspartiet, hvad ved jeg. Og så kunne vi have sagt: hermed er boligforliget brudt. Hvad var så situationen, hr. Wilhjelm? Den var da ganske enkelt den, at vi kunne nedlægge veto, og de øvrige partier kunne nægte at følge dette veto, så var boligforliget brudt, og hvad så? Ja, det eneste, der står tilbage, er en klaring af ejerboligens

forhold. En ligestilling mellem udlejningslejligheder og ejerlejligheder er det, der mangler. Alle de øvrige ting er gennemført. Hvad så? Skulle vi så sammen med hr. Wilhjelm, hr. Kaj Hansen og hr. Henning Philipsen have gennemført ændringer af den bestående lovgivning og ændre den tilbage? Hvor er det flertal? Det er ren demagogi fra de tre ordføreres side.

(Kort bemærkning).

Kaj Hansen (DKP):

Der mangler fortsat en del i ministerens argumentation, for han gør selv opmærksom på her, at socialdemokratiet har haft vetoret i denne sag over for det lovforslag, der er fremsat af de radikale angående ejerlejligheder. Dernæst går ministeren uden videre ud fra, at hvis socialdemokratiet nedlægger et sådant veto, vil de øvrige borgerlige partier alligevel på tværs af dette veto gennemføre denne lov. Det kan vi jo få opklaret med det samme. Vi kan spørge de borgerlige partier, om de ville have gjort sådan. Hvad er det for forlig, man indgår, hvis det er forlig på en sådan måde, at det kun er regeringspartiet, der skal holde dem, mens oppositionen eller de borgerlige partier kan bryde dem, når det passer dem. Den argumentation holder ikke.

Johan Philipsen (V):

Det er en lykke efter min opfattelse, at der ikke er mange, der læser denne debat. Men i anledning af, at boligforliget er inddraget, vil jeg da gerne sige følgende. Under boligforligsforhandlingerne blev spørgsmålet om den uheldige juridiske form, der hedder anpartslejligheder, rejst, og man var enig om, at hvis højesteretsdommen skulle vise, at anpartslejlighederne var lovlige, skulle man søge det problem løst. Det, der sker ved dette forlig, er, at man vælger et bedre juridisk alternativ i stedet for anpartsformen.

Så sker der endvidere det, at man fremmer andelsboligformen, og der sker det, at vi formodentlig ved valget af et bedre alternativ får en beskedent mængde ejerboliger i forhold til det, vi har efter gældende lov, hvor vi ikke har kunnet forhindre udstykningen i anpartslejligheder i at løbe videre.

Må jeg så i anledning af udtalelserne om maksimalpriser på boliger sige følgende. Vi

[Johan Philipsen.]

har haft en lang årrække bag os med meget hårde huslejerestriktioner, der har ført til, at vi med tørre tal i hånden har kunnet konstatere, at udlejningsejendommene ikke har fulgt det normale prisniveau i dette land. Jeg kan med min bedste vilje ikke se, at der sker noget forkert ved vedtagelse af disse lovforslag. De er simpelt hen en logisk følge af det, vi har lovet de partnere, vi har i boligforliget, og det var et løfte, som jeg moralsk var forpligtet af over for det store boligforligsparti, socialdemokratiet, at vi ville stoppe denne kedelige anpartsform. Jeg behøver ikke at sige, hvad den indeholder af juridisk kedelige ting, hvis den skulle brede sig som en steppebrand.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Jeg vil gerne takke hr. Johan Philipsen for den højst interessante oplysning, han her er kommet med, og som i hvert fald for os har været ukendt indtil nu, at man under boligforligsforhandlingerne sidste forår lavede en aftale mellem disse partier om, at hvis højesteret legaliserede anpartsudstykningsen, skulle dette hul stoppes. Og så bruger de borgerlige partier bagefter dette, at højesteret går alle imod — alle ventede jo, at det ikke var legalt — til afpresning på et helt andet område. De fire borgerlige boligforligspartier har i fællesskab brugt dette til afpresning, og socialdemokratiet har fundet sig i denne afpresning, til trods for at man nu får at vide, at der lå en aftale om, at hullet skulle stoppes, hvis højesteret sagde, at det fandtes.

Boligministeren (Helge Nielsen):

Hr. Kaj Hansen vil jeg blot henvise til at læse, hvad der af hr. Gudme er sagt ved førstebehandlingen i denne sag. Der er svaret ganske klart.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget vedtoges med 121 stemmer mod 19; 2 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om rettens pleje i Grønland.

(Lovforslag nr. 63. Fremsat 31/10 75. Første behandling 21/11 75. Udvalgets betænkning 4/2 76).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af postloven.

(Lovforslag nr. 81. Fremsat 19/11 75. Første behandling 4/12 75. Udvalgets behandling 12/2 76.)

Der var stillet 8 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Normann Andersen (S):

Vedrørende forslaget til lov om ændring af postloven har udvalget afholdt en række møder. I disse møder er der blevet skabt et flertal, der indstiller lovforslaget til vedtagelse med det af ministeren for offentlige arbejder stillede ændringsforslag, nemlig en udsættelse af lovens ikrafttræden fra den 1. marts til den 1. april 1976.